

PODEMOS?¹ ARJANTİN VE İSPANYA'DA RADİKAL SOL VE ÇELİŞEN STRATEJİLER

Podemos? The Radical Left and Opposing Political Strategies in Argentina and Spain

Atakan Çiftçi* Sena Aydın Bergfalk**

Geliş Tarihi / Received : 31 Ocak 2023

Kabul Tarihi / Accepted : 26 Mart 2023

Çiftçi, Atakan, ve Aydın Bergfalk, Sena (2023), "Podemos? Arjantin ve İspanya'da radikal sol ve çelişen stratejiler", Eğitim Bilim Toplum Dergisi, Cilt 21, Sayı 82, (Bahar 2023), ss: 59-86

59

Öz

Büyük Resesyon ve pandemiyle birlikte kapitalizmin krizi giderek derinleşirken sol içerisinde strateji tartışmaları da daha fazla önem kazanıyor. "Reform mu, devrim mi", solda birlik ve ittifaklar, örgütsel yapı ve demokrasi gibi sol içerisindeki tarihsel tartışmalar ve ayrım noktaları bugün yeniden fazlasıyla güncel. Bu çalışmada program, ittifaklar ve örgütsel yapı gibi başlıklarda zıt kutupları temsil eden iki örneği mercek altına alacağız: İspanya'dan Podemos (Yapabiliriz) ve Arjantin'den Sol Cephe-Birlik (FIT-U). İspanya'da Öfkeli Hareketi üzerinde yükselerek 2014'te sistem karşıtı radikal bir program iddiasıyla kurulan Podemos hızla kitlesel olarak büyük bir heyecan yaratmış ve Syriza gibi bölgedeki diğer örneklerle birlikte, Avrupa'da "radikal solun geri dönüşü mü" tartışmalarını beraberinde getirmişti. Bununla birlikte, Podemos'un iktidar alternatif haline gelme süreciyle programının radikal unsurlarının tırpanlanması eş zamanlı bir şekilde ilerlemişti. 2011'de Arjantin'de üç radikal sol partinin bir seçim ittifakı olarak kurulan FIT-U ise, oy tabanını Podemos ölçüsünde genişletmemiş de olsa bütün bu dönemde radikal programını koruyarak 2021'deki temsilciler meclisi seçimlerinde

* Arş. Gör., Galatasaray Üniversitesi, Siyaset Bilimi; Doktora Adayı, Boğaziçi Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler, aciftci@gsu.edu.tr, Orcid Numarası: 0000-0002-3952-2696

Res. Asst., Galatasaray University, Political Science; Ph.D. Candidate, Boğaziçi University, Political Science and International Relations, aciftci@gsu.edu.tr, Orcid Number: 0000-0002-3952-2696

** Doktora Adayı, Cornell Üniversitesi, Antropoloji, sa788@cornell.edu, Orcid Numarası: 0000-0002-8785-6439

Ph.D. Candidate, Cornell University, Anthropology, sa788@cornell.edu, Orcid Number: 0000-0002-8785-6439

ülkenin üçüncü büyük politik gücü haline gelmeyi başardı. Hispanik dünyadan bu iki farklı örnek, radikal bir kopuş stratejisinin imkânları ve sınırları üzerine zengin deneyimler içeriyor.

Anahtar Sözcükler: Podemos, Frente de Izquierda, Radikal Sol, Siyasal Strateji, İspanya, Arjantin

Abstract

As the crisis of capitalism further deepens with the Great Recession and the pandemic, discussions over strategy within the left gain renewed prominence. Historical debates and divisions over fronts and alliances, organizational structure and democracy, or the question of “reform or revolution” within the left have once more become very relevant these days. In this article, we examine two examples that represent polar opposites on topics such as programme, alliances, and organizational structure: Podemos (We Can) from Spain and Left Front-Union (FIT-U) from Argentina. Inspired by the Spanish Indignados Movement, Podemos was founded in 2014 with the claim of a radical anti-systemic programme and quickly became popular. Together with other examples in the region such as Syriza, it created great excitement and led to interpretations such as the possible “return of the radical left” in Europe. However, Podemos’ rise to become an alternative to power went hand in hand with the elimination of radical elements from its programme. FIT-U, which was founded as an electoral alliance of three radical left parties in Argentina in 2011, has been unable to expand its voter base as much as Podemos did; however, it managed to transform itself into the country’s third largest political power in the elections of Chamber of Deputies in 2021, and it did so by maintaining its radical programme. These two distinct examples from the Hispanic world offer rich lessons to think about the possibilities and limits of a strategy of radical rupture.

Keywords: Podemos, Frente de Izquierda, radical left, political strategy, Spain, Argentina

Giriş

Büyük Resesyon ve pandemiyle birlikte kapitalizmin krizi giderek derinleşirken, bir süredir geleneksel parti sistemlerinin de alt üst oluşuna tanıklık ediyoruz (Bremer vd., 2020; Chiaramonte/Emanuele, 2017; Mudde, 2014). İktidarda bulunan geleneksel merkez sağ ve merkez sol partiler, 2008’de başlayan dünya ekonomik krizinin bedelini kemer sıkma planlarıyla emekçi, yoksul kesimlere fatura ederken bunun sonucu olarak seçmenlerin cezalandırma oylarıyla (Bojar vd., 2021) ve çeşitli protesto hareketleriyle yüzleştiler (Kriesi, 2014). Ana akım merkez sağ ve merkez sol partiler zayıflarken, sistem karşıtı söyleme sahip ve sıklıkla popülist olarak adlandırılan yeni sağ ve sol partiler kısa zamanda önemli seçmen desteği kazandılar ve birçok ülkede iktidar veya iktidar ortağı oldular (Ramiro/Gomez, 2017; Kriesi/Schulte-Cloos, 2020). Kimi örneklerde ise geleneksel partilerin içerisinde görece radikal söyleme sahip eğilimler ön plana çıktı (Sanders) veya parti liderliklerini kazandı (Corbyn, Trump). Bu tablo içerisinde, 1980’lerden itibaren istikrarlı bir şekilde gerileyen radikal sol partiler siyaset sahnesine güçlü bir biçimde geri döndü (March, 2012; Chiocchetti, 2017) ve çeşitli ülkelerde önemli seçim

başarıları elde etti. Özellikle, İspanya’da Öfkeliiler Hareketi (Indignados) üzerinde yükselerek 2014’te sistem karşıtı radikal bir program iddiasıyla kurulan Podemos hızla kitleselleşerek büyük bir heyecan yaratmış ve Syriza gibi bölgedeki diğer örneklerle birlikte, Avrupa’da “radikal solun geri dönüşü mü” tartışmalarını beraberinde getirmişti (Katsambekis/Kioupkiolis 2019).

Öte yandan, solun güçlenmesine eşlik eden bir diğer olgu ise, bu partilerin oy desteğini artırdıkça ve iktidar alternatifi haline geldikçe programlarının radikal unsurlarını tırpanlamalarıydı. Öyle ki, Yunanistan’da dış borcun ödenmemesini ve kemer sıkma tedbirlerine son verilmesini savunan Syriza, iktidara geldiğinde ülkenin bugüne kadar gördüğü en sert kemer sıkma planını bizzat uygulamaya koydu (Arslantaş/Arslantaş, 2019; Kouvelakis, 2016). Benzer şekilde, İspanya’da “siyasi kast”ın devrilmesini savunarak popülerlik kazanan Podemos, devireceğini iddia ettiği kastın İspanya’daki iki ana temsilcisinden biri olan İspanya Sosyalist İşçi Partisi (PSOE) ile ulusal ve yerel koalisyon hükümetleri kurdu. Benzer “ılımlılaştırma” örnekleri Fransa’da Mélenchon’un Boyun Eğmeyen Fransa (France Insoumise) hareketi veya Amerika’nın Demokratik Sosyalistleri’nin (DSA) temsilcileri için de verilebilir.²

20. yüzyılın başında Robert Michels ([1911] 1966) Alman Sosyal Demokrat Partisi’ne (SPD) dönük başyapıtında, modern siyasal örgütlerin kaçınılmaz bir şekilde muhafazakâr ve oligarşik bir kast yarattığı sonucuna varmıştı. Kitle örgütlerinin maaşlı çalışan uzmanlar, profesyoneller gerektirdiği; bu kesimlerince, bir örgüt ne kadar devrimci bir programa sahip olursa olsun, zaman içerisinde kendi çıkarlarını ön plana aldığını belirtmiş ve “kim bir örgütten bahsediyorsa, oligarşiden bahsediyordur” (Michels, 1966: 432) iddiasında bulunmuştu. Michels’in “Oligarşinin tunç kanunu” olarak adlandırdığı bu teoriden esinlenerek bu çalışmada şu soruyu ortaya atıyoruz: Kriz dönemlerinde tam da sistem karşıtı bir program önerdikleri için yükselen radikal sol partilerin iktidar alternatifi haline veya iktidara geldiklerinde radikalliklerini törpülemeleri değişmez bir tunç kanunu mudur?

Michels’in tarihin o güne dek gördüğü en kitlesel devrimci örgüt olan SPD’nin reformist ve bürokratik bir aygıt dönüşümünün hikayesi olan “oligarşinin tunç kanunu” teorisi determinist, kaderci ve karamsar olmakla eleştirilmişti (Gouldner, 1955). Çünkü SPD bürokratik ve reformist bir yönde ilerlerken, bir yandan da partinin kuruluşundaki programatik çizgisini sahiplenen kesimler parti içerisinde önemli bir politik mücadele yürütmüş fakat nihayetinde azınlıkta kalmışlardı. Rosa Luxemburg, Karl Liebknecht ve Karl Kautsky gibi partinin önemli isimlerini de kapsayan geniş bir sol ve merkez kanat SPD’den

ayrılarak Bağımsız Sosyal Demokrat Parti'yi (USPD) kurmuştu (Broué, 1971). Dolayısıyla, Michels'in analiz ettiği sosyolojik unsurları hesaba katmakla birlikte politik öznenin rolünü ikinci plana atmayan bir perspektifle, içinden geçtiğimiz dönemde radikal sol partilerin, ironik bir şekilde, kitleleştikçe reformist bir stratejiye yönelmelerinin kaçınılmaz bir yasa olmadığını savunuyoruz.

Bu bağlamda, bu çalışmada, Hispanik dünyadan iki radikal sol oluşuma odaklanacağız: Arjantin'den İşçilerin ve Solun Cephesi-Birlik (Frente de Izquierda y de los Trabajadores-Unidad, kısaca Sol Cephe veya İspanyolca baş harflerinin kısaltılmasıyla FIT-U)³ ve İspanya'dan Podemos. Hem İspanya hem de Arjantin Büyük Resesyon'a dek, merkez sağ ve merkez solu temsil eden iki partinin siyasi hegemonyası altında işleyen bir parti sistemine sahipti. Bununla birlikte, ekonomik krizin tetiklediği gelişmelerle birlikte, her iki ülke de kurulu düzenle özdeşleşmiş ana akım partilere meydan okuyan radikal sol seçeneklerin yükselişine tanıklık etti. Ne var ki, başlangıçta birbirlerine yakınsayan politik programlarla ortaya çıkan bu iki oluşum, siyasal strateji, örgütsel yapı, merkez sol partilere ilişkin tutum ve seçim taktikleri gibi başlıklarda birbirleriyle çelişen yörüngeler takip ettiler. Dolayısıyla, yukarıda belirttiğimiz sorudan hareketle, radikal sol içerisinde zıt kutupları temsil ettiğini düşündüğümüz bu iki örneği inceleyerek siyasal strateji tartışmalarına katkı sunmayı amaçlıyoruz.

İspanya'nın belki de "çoklu kriz" olarak adlandırabileceğimiz ekonomik, toplumsal ve siyasal bir krizin içinde olduğu Mart 2014'te kurulan Podemos, kuruluşundan yalnızca dört ay sonra katıldığı Avrupa Parlamentosu seçimlerinde sürpriz biçimde oyların %7,98'ini alarak en çok oy alan dördüncü parti olmayı başardı. Kuruluşundan yalnızca altı ay sonra 200 binden fazla üyeye ulaşarak ulusal çapta en fazla üyeye sahip ikinci parti haline geldi (Garcia, 2014). Kuruluş metinlerinde kamu borç ödemelerinin durdurulması ve yurttaşlar lehine kullanılmayan, "gayrimeşru" kısımlarının silinmesi, özel bankaların ve stratejik sektörlerin kamulaştırılması, kemer sıkma programlarının sonlandırılması, haftalık çalışma saatinin 35'e düşürülmesi ve böylelikle işsizliğin azaltılması, başta Katalonya olmak üzere azınlık ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı gibi taleplere yer verdi. Kesinti politikalarının, demokrasinin aşınmasının ve yolsuzluğun sorumlusu ilan ettiği "politik kastın" devrilmesi ve politik sistemin köklü bir değişime ihtiyacı olduğunu savundu. Ancak programının radikal kısımlarını zaman içerisinde rafa kaldıran Podemos, 2019 Kasım genel seçimlerinin ardından PSOE ile bir koalisyon hükümeti kurdu ve iktidarın iki ana ortağından biri haline geldi.

Sol Cephe ise Arjantin'de 2011 yılında Troçkist gelenekten gelen üç devrimci

sol parti tarafından (Sosyalist Emekçilerin Partisi – PTS, İşçi Partisi – PO – ve Sosyalist Sol – IS) bir seçim ittifakı olarak kuruldu. Sol Peronist Fernández de Kirchner yönetiminin, başta radikal sol olmak üzere küçük partilerin mecliste temsil edilmesini önleme ve böylelikle oyları kendi partisinde konsolide etme planının bir sonucu olarak, 2011 başkanlık ve ulusal parlamento seçimleri öncesinde seçimler iki türlü hale getirildi ve ikinci tura kalabilmek için %1,5'lük bir seçim barajı kondu. Ne var ki, seçimlere FIT ortak listesiyle giren bu üç radikal sol parti, seçim barajını aşmayı başardıkları gibi Sol Cephe oylarını 2011'den beri istikrarlı bir şekilde artırarak 2021'de gerçekleşen son temsilciler meclisi seçimlerde ülkenin en büyük üçüncü politik gücü olarak konumunu sağlamıştı. Asıl çarpıcı olan nokta ise, FIT'in sosyal desteğini artırırken çıkışındaki net antikapitalist ve kopuşçu programından ve taleplerinden herhangi bir ödün vermeden bu başarıyı sağlayabilmiş olmasıydı.

FIT'in kuruluşundan bu yana geçen on yılın radikal sol deneyimleri, Covid-19 pandemisi ile derinleşen küresel kapitalizmin krizi ve Şili'den Cezayir'e, Sri Lanka'dan Lübnan'a ve ABD'ye kadar pek çok ülkede son birkaç yılda gerçekleşen kitlesel ayaklanmalar sol içerisindeki siyasal strateji tartışmalarına da yeniden canlılık kazandı. Rosa Luxemburg'un bundan yaklaşık 120 sene önce sorduğu "toplumsal reform mu devrim mi" sorusu başta olmak üzere, solda birlik ve ittifaklar, örgütsel yapı ve demokrasi gibi sol içerisindeki tarihsel tartışma ve ayırım noktaları son dönemde yaşanan deneyimler ışığında bugün bir kez daha güncel bir nitelik taşıyor. Türkçe literatürde henüz yeterince ele alınmamış söz konusu iki önemli deneyimin bu tartışmaların derinleştirilmesine katkı sağlayacağına inanıyoruz. Makalede öncelikle, Podemos'un ve FIT-U'nun kuruluşundan bugüne siyasal stratejilerinin, programlarının evrimini inceleyeceğiz. Ardından bu oluşumların kurumsal yapılarına, kurdukları ittifaklara ve seçim taktiklerine odaklanacağız.

“Kastın devrilmesi”nden “aile içi tartışma”ya Podemos’un evrimi

“Siyasi çatışma demokrasinin motorudur (...) Demokratik bir devlette aile içi tartışmalar yapabilmek iyidir...”
Pablo Iglesias, Aralık 2019

Podemos'un kuruluşundan çok kısa bir süre sonra ve neredeyse mucizevi bir şekilde ülkenin başat politik güçlerinden birisi haline gelmesi nasıl açıklanabilir? Bu sorunun cevabını, partinin siyasi lideri Pablo Iglesias'ın karizmatik ve medyatik kişiliği veya Podemos'un söylemlerindeki sihirli formüllerden öte, İspanya Devleti'nin içinden geçmekte olduğu

ekonomik, toplumsal ve siyasal krizde aramak gerektiği kanısındayız. Bunun için Podemos'un kurulduğu 2014 ve öncesinde İspanya'nın içinde bulunduğu konjoktüre ilişkin bazı köşe taşlarını belirtmemiz gerekiyor.

İspanya 2008'de başlayan küresel ekonomik krizden en derin şekilde etkilenen ülkelerin başında geliyordu. Tıpkı ABD'de olduğu gibi riskli konut kredileri üzerinden şekillenen büyüme modeli, arkasında büyük bir enkaz bırakarak çökmüştü (Carreras vd., 2018). Tek başına iktidarda olan PSOE kamu kaynaklarıyla batan bankaları ve şirketleri kurtarmak için ağır bir kemer sıkma politikasını uygulamaya girişmiş ve Avrupa Birliği'nden destek alabilmek için Anayasanın 135. maddesini değiştirerek metne kamu borçlanmasını zorlaştıran ve kamu borcunun ödenmesinin devletin önceliği olduğunu vurgulayan cümleler eklemiştir. 2007'den 2012'ye ülkede işsizlik %7'den %25'e, kamu borcu ise GSYİH'e oranla %36'dan %100'e yükseldi (Cervera-Marzal, 2018). 2013 yılında İspanya'da genç işsizlik oranı %55,50'ye yükselmiş, konut sektöründe patlayan kriz sonucu kredilerini ve kiralalarını ödeyemeyen yüz binlerce aile evlerinden olmuştu (Subirats, 2014). İşte Öfkeliiler veya eylemlerin başladığı 15 Mayıs 2011 gününe atıfla 15-M hareketi olarak bilinen kitlesel sokak seferberliklerinin fitilini bu koşullar ateşlemiştir.

İspanya böylesi bir sürecin içindeyken, Ocak 2014'te 30 civarında akademisyen, sanatçı, yazar, gazeteci, siyasal veya toplumsal alandan aktivistin imzasıyla "Hamle yap: öfkeyi politik değişime dönüştür" başlıklı bir bildiri yayımlandı (Publico, 2014). Bildiri Podemos'un politik ilkelerini ve taleplerini özlü bir şekilde yansıtmaya açısından üzerinde durmayı gerektiriyor. Metinde, öncelikle gerek Avrupa Birliği'nin gerekse de İspanyol politik rejiminin büyük bir meşruiyet krizi içerisinde olduğu, mevcut hükümetlerin şirketlerin ve bankaların çıkarları adına vatandaşlara sırtını döndüğü, Avrupa'nın güney halklarına dönük mali bir hükümet darbesinin söz konusu olduğu belirtiliyor. Şirketlerin ve bankaların borçları kamulaştırılarak kesinti politikalarıyla vatandaşlara ödetilirken, baskı politikalarının yoğunlaştığı, bunun karşısında ise kitlelerin hoşnutsuzluğunun politik alanda temsil edilemediği vurgulanıyor. "Demokrasiyi boğazlayan" PP (Halk Partisi) ve PSOE'nin iki partili rejiminden kopuşu hedefleyen birleşik bir siyasi alternatife ihtiyaç olduğu ifade ediliyor ve ardından 10 maddeden oluşan bir programatik hat listeleniyor. İlk olarak küçük bir azınlığın çıkarları yerine halkın ihtiyaçlarına öncelik verilmesi için halk egemenliğinin yeniden tesis edilmesi hedefleniyor. Anayasanın 135. maddesindeki düzenlemenin kaldırılması ve kemer sıkma politikalarına son verilmesi, "haksız" borçların

ödenmemesi ve özel bankaların kamulaştırılması talepleri yükseltiyor. Katalan halkının kendi kaderini özgürce tayin edebilmesi hakkı savunuluyor. Vergi cennetlerine yapılan transferlerin sonlandırılması, verginin temel olarak zenginlerden alınması, ücretlerin ve emeklilik maaşlarının insan onuruna yaraşır bir düzeye çekilmesi, özelleştirilmelerin sonlandırılması ve sosyal hizmetlerin kamu kontrolünde yapılması gündeme getiriliyor. Konut kredisini ödeyemeyenlerin evlerinden atılmalarına son verilmesi ve herkesin insanca yaşayabileceği konut hakkına sahip olduğu belirtiliyor. NATO'dan çıkılmasına, kadın, lgbti+⁴ ve göçmen haklarına yer veriliyor ve 1978 Anayasası yerine gerçek ve katılımcı demokrasiye dayanan bir kurucu meclis ihtiyacının altı çiziliyor. Bu doğrultuda bankaların ve lobilerin sponsorluklarından bağımsız, sosyal, politik ve kültürel alandaki tüm aktivistlerin katılımına açık bir biçimde adaylık sürecine dâhil olma çağrısı yapılıyor.

Metnin çağrıcıları kendilerini açık bir şekilde solda konumlandırmakla birlikte, Marksizm'in klasik terminolojisi yerine Laclau ve Mouffe'un hegemonya, sosyalist strateji, radikal demokrasi ve popülizm teorilerinden ilham alan bir dil kullanıyorlar. Temel çelişki olarak sınıf mücadelesinden değil vatandaşlar ve politik kast arasındaki karşıtlıktan bahsediliyor ve nihai hedef olarak sınıfsız bir toplum veya sosyalizm değil, halk egemenliğine dayanan radikal demokrasi konuluyor. Öte yandan kamulaştırma, borçların iptali gibi bugünkü sosyal demokrasinin programını fazlasıyla aşan ve antikapitalist tonlar barındıran ve dahası 1978 Anayasası'ndan kopuşu hedefleyen bir program öneriliyor.

Bu çıkış metni, şu soruyu gündeme getiriyor: Podemos'un radikal demokrasi programı kapitalizmin sınırları içerisinde ve seçimler yoluyla uygulanabilir miydi, yoksa sistemin devrimci bir dönüşümüne mi ihtiyaç vardı? Partinin en önemli lideri Pablo Iglesias, 20. yüzyılın solunun yenilmiş olduğu olgusundan yola çıkılması gerektiğini belirtiyor ve ekliyordu:

Açıkça mevcut koşulların devrimle veya sosyalizme geçişle — bu terimlerin tarihsel anlamıyla — hiçbir ilgisi yoktur. Ancak, finans sektörünün gücünü sınırlandıracak, üretimin dönüşümünü teşvik edecek, daha geniş bir servet dağılımını sağlayacak ve Avrupa kurumlarının daha demokratik bir şekilde yapılandırılmasını sağlayacak egemen süreçleri hedeflemek mümkün hale gelmiştir. (Iglesias, 2015: 108)

Öfkeliler hareketinin rüzgârını arkasına alan, yeni yüzler ve yeni bir söylemle siyaset sahnesine çıkan Podemos, parti içerisinde strateji tartışmaları bir yandan devam ederken, Mayıs 2014'te gerçekleşen Avrupa Parlamentosu seçimlerinde

elde ettiği olağanüstü başarının ardından partinin yapılandırılmasına ve 2015'te gerçekleşecek yerel, bölgesel ve ulusal seçimlerin hazırlığına girişti. Bu sırada, Ekim ve Kasım 2014'te yapılan anketlerde Podemos birinci sırada görünüyordu (Garea, 2014). Partinin sözcüleri sosyal ağlarda ve medyada olağanüstü bir görünürlük kazanırken, partinin üye sayısı 200 bini aşıyordu. Ocak 2015'te partinin Madrid'de düzenlediği Değişim Yürüyüşü mitingine yaklaşık 300 bin kişi katılmıştı (Carvajal, 2015a).

Hiç dinmeyecekmiş gibi görünen bu yükseliş fazla zaman geçmeden sona erecekti. Şubat 2015'ten itibaren Podemos anketlerde üçüncü parti konumuna düştü ve Mart'ta Endülüs'te gerçekleşen bölgesel seçimlerde PSOE ve PP'nin ardından üçüncü en çok oy alan parti oldu (Ferrer, 2015). Sonuçlar parti yönetiminin beklentilerinin uzağındaydı. Dahası Podemos, gündeme getirdiği sistem eleştirilerinin bir kısmını liberal ve sağ bir perspektiften yeniden üretmek siyaset sahnesinde sivriyen Vatandaşlar Partisi'yle (Ciudadanos) de rekabet etmek zorundaydı. Avrupa seçimlerinin ardından henüz bir yıl geçmeden yaşanan tüm bu gelişmeler parti içerisinde stratejik yöneliş tartışmalarını yoğunlaştırdı. Partinin iki numaralı ismi Íñigo Errejón etrafında kümelenen kesim, partinin daha geniş kitlelere seslenerek yeniden yükselişe geçebilmesi için sağ-sol dikotomisini aşan (transversal) daha ılımlı bir dil kullanması ve tartışmalı konularda net tutumlar almaması gerektiğini savunuyordu (Charalambous, 2022). Partinin bir numaralı ismi Pablo Iglesias etrafında kümelenen kesim ise muğlak söylemlere dayanan taktiği bir kenara bırakarak partiye ideolojik bir içerik verme yanlısıydı (Gil, 2015). Bu sırada partinin üç numaralı ismi olan Juan Carlos Monedero, partinin kurumsal siyasete adapte olmasından rahatsız olarak yönetim organlarından istifa etti (Carvajal, 2015b).

Mayıs 2015'te gerçekleşen belediye seçimlerine Podemos kendi ismiyle girmek yerine yerel oluşumlarla ittifaka girerek ortak adaylar çıkarmayı tercih etti ve Podemos'un içerisinde yer aldığı ittifaklar Madrid, Barcelona, Valencia, Zaragoza gibi önemli şehirlerde başkanlıkları kazanarak büyük bir başarı daha elde etti. Aynı yılın aralık ayında gerçekleşen genel seçimlerde Podemos ve müttefikleri elde ettikleri yüzde 20'lik oy oranıyla ülkenin üçüncü büyük partisi olarak konumlarını sağlamlaştırdı.

Podemos hedeflediği gibi genel seçimlerde PSOE'yi geride bırakamadı ama Franco sonrası dönemin iki partili sistemine son verdi. PP seçimlerden 123 sandalyeyle birinci parti olarak çıkmakla birlikte, 63 sandalye kaybederek 350 kişilik parlamentoda tek başına hükümet kurma olanağını yitirdi. Podemos'un kazandığı 69 vekilliğin yanı sıra, Vatandaşlar Partisi 40 milletvekili kazanarak

meclisteki dördüncü parti haline geldi. Mevcut tablo, gücünü yitirmekle birlikte 90 sandalyeyle ikinci sıradaki konumunu koruyan PSOE'nin sol ve sağ kanatları arasında büyük bir gerilim yarattı. Partinin genel sekreteri Pedro Sanchez Katalan ve Bask milliyetçisi partiler ve Podemos'la birlikte bir koalisyon hükümeti kurma yanlısıyken, partide önemli bir güce sahip geleneksel, sağ kesimler böylesi bir koalisyondansa PP'nin azınlık hükümetini tercih edecek kadar Podemos'a mesafeliydiler. Bu dengeler içerisinde İspanya tarihinde ilk kez herhangi bir hükümet kurulamaması sonucunda seçimler yenilendi ve Haziran 2016'da kitleler yeniden sandığa gitti.

Bu seçimlerde PP oylarını birkaç puan artırarak 14 yeni milletvekili kazanırken PSOE 5 milletvekili kaybetti. Seçimlere geleneksel radikal solu temsil eden Birleşik Sol (Izquierda Unida) ile ittifak kurarak giren Podemos, iki oluşumun bir önceki seçimlerde elde ettiği toplam oy oranından daha düşük bir seviyede kalarak 71 milletvekiline sahip oldu ve PSOE'yi geçme hedefini bir kez daha gerçekleştiremeyerek yeni bir hayal kırıklığı yaşadı. Kısacası yenilenen seçimler de hükümetin nasıl kurulacağı kördüğümünü çözemedi. PSOE, ya PP'nin azınlık hükümeti kurmasına izin verecek ya da Podemos ve azınlık milliyetçisi partilerle hükümet kuracaktı. PSOE'nin yürütme konseyinde çoğunluğa sahip olan sağ kanat, ikinci tercihten yana olan Sanchez'i istifaya zorlayarak PP iktidarının devam etmesini tercih etti (Díez, 2016).

PP'nin azınlık hükümetinin kurulabilmesi İspanyol politik sistemini içinde bulunduğu derin krizden çıkarmak için yeterli olmayacaktı. PP hükümeti, öncelikle Ekim 2017'de tek taraflı olarak bağımsızlık referandumunu gerçekleştirme kararı alan Katalan bağımsızlıkçı hükümetiyle yüzleşmek zorundaydı. PP'nin bölgesel hükümetle müzakereye hiçbir şekilde yanaşmaması ve referandum sırasında ve sonrasında uyguladığı baskı politikaları hükümetin hızla yıpranmasına neden oldu. Partinin giderek daha geniş kesimlerini kapsayan yolsuzluk vakaları ise 2018 sonunda PP hükümetinin sonunu getirecekti (Martínez, 2018). Verilen gensoru önergesinin ardından 7 yıllık PP iktidarı son buldu ve Podemos'un ve Katalan milliyetçisi ERC'nin (Esquerra Republicana Catalana, Katalan Cumhuriyetçi Solu) verdiği destekle PSOE azınlık hükümeti kuruldu. Bu süreç içerisinde, koltuğundan olan Pedro Sanchez partinin ön seçimlerini kazanarak yeniden genel sekreterliğe seçilmiş ve PSOE'nin sağ kanadı yenilgiye uğramıştı. Dolayısıyla koşullar bir PSOE-Podemos hükümeti için artık hazırды. Kasım 2019 genel seçimlerinin ardından ERC'nin de dışarıdan verdiği destekle PSOE ile Unidas Podemos arasında bir anlaşmaya varıldı ve 1936'daki Halk

Cephesi hükümetinin ardından ilk kez İspanya'da radikal sol ve merkez solun birlikte olduğu bir hükümet kuruldu (Lucha Internacionalista, 2020). 2015 genel seçimlerinin ardından yaşanan süreç Podemos için de bir yol ayrımına işaret ediyordu. Kurucu meclis süreciyle 1978 rejiminden kopulmasını savunan programında ısrarcı olarak herhangi bir koalisyon hükümetine girmeyi ret mi edecekti yoksa PP önderliğinde sağ bir hükümetin kurulmasını engellemek adına, iki partili rejimin sacayaklarından birisi olarak “politik kastın” temel unsurlarından biri olmakla eleştirdiği merkez sol PSOE ile bir koalisyon hükümeti kurmayı kabul mü edecekti? İkinci eğilim Podemos içerisinde giderek daha fazla ağırlık kazanacak, koalisyon için PSOE'ye dönük öne sürdüğü koşullar her seçim sonrasında daha ılımlı hale gelecek ve nihayetinde Ocak 2020'de Podemos sözcüleri tarafından “tarihin en ilerici hükümeti” biçiminde adlandırılan PSOE-Unidas Podemos hükümeti hayat bulacaktı (Lotito, 2020).

Podemos'un “siyasi kast”ın parçası olarak gördüğü PSOE ile ilişkileri ilk olarak yerel ve bölgesel düzeyde gelişmeye başladı. Mayıs 2015 belediye seçimlerinin ardından belediye meclislerinde PSOE'nin desteğiyle Podemos ve müttefikleri Barcelona, Madrid, Zaragoza gibi şehirleri yönetmeye başladılar. Yerel seçimlerde dile getirilen belediye borçlarının vatandaş yararına kullanılmış olan kısımlarının ödenmemesi, ipotekli konutlarda yaşayan yoksulların evden atılmalarının son bulması gibi radikal talepler bir kenara kondu ve PP ile PSOE'nin klasik belediyeciliğinden yüzeysel ve söylemsel iyileştirmeler ötesinde ayrılan bir performans ortaya konmadı (Delgado, 2018; Mansillo, 2017). Sokak protestolarıyla yükselen Podemos üzerinde siyasi kurumların basıncı giderek artıyordu. “Sokağın talepleri” ile “kurumsal sorumluluk” arasındaki gerilimde ibre ikincisinden yana dönüyordu. Bu durum Podemos'un söylemlerinde de karşılığını buluyordu. Başlangıçta gündeme getirilen “siyasi kast”, “rejimden kopuş”, “borçların ödenmemesi” gibi söylemler yerine yoksulların hayat şartlarında kısmi iyileşmeler sağlayacak birtakım reformlar öne çıkarılıyordu (PSOE/Unidas-Podemos, 2019). Parti içerisinde yaşanan tartışmalar ise, iktidarın giderek daha fazla genel sekreterde yoğunlaşması ve demokratik mekanizmaların aşınmasıyla sonuçlanıyordu. Öyle ki, Podemos'un iktidar ortağı haline geldiği süreçte, partinin kurucu ekibinde yer alıp parti yönetiminde yer almaya devam tek önemli isim genel sekreter Pablo Iglesias'tı.

7 yıllık PP hükümetinin son bulmasında Podemos'un önemli bir çabasının olduğu bir gerçek. PSOE azınlık hükümetine destek için öne sürdüğü koşullar sonucunda asgari ücretin 740 avrodan 900 avroya yükseltilmesi, emeklilerin ve kamu çalışanların maaşlarında iyileştirmeler yapılması, göçmenlerin sağlık hizmetlerine erişiminde kolaylıklar sağlanması gibi birtakım sosyal

iyileştirmeler sağlandı (Cervera-Marzal, 2018). Bununla birlikte, bu önlemler emekçi ve yoksul kitlelerin hayat koşullarında belirgin bir iyileşme sağlamaktan uzak olduğu gibi, pandemi ve yüksek enflasyon koşullarında PSOE-Podemos hükümetine dönük hayal kırıklığı derinleşecekti. Bölgesel yönetim seçimlerinde Podemos Bask ülkesi ve Endülüs gibi güçlü olduğu yerlerde ağır yenilgiler alırken, PSOE tarihsel kalesi Endülüs'ü PP'ye kaybediyordu. İktidardaki sola dönük tepki oyları belirginleşirken, İspanya'da radikal sağ Vox güçleniyor ve kimi bölgesel yönetimlerde PP ile birlikte koalisyon hükümetleri kurmaya başlıyordu. 2023 sonunda gerçekleşecek genel seçimlerde ise, kamuoyu yoklamalarında birinci sırada görünen PP'nin aşırı sağ Vox ile iktidara gelmesi güçlü bir ihtimal haline gelmiş durumda (Reuters, 2023).

Radikal sol bir birlik deneyimi olarak FIT-U

2009 yılında, o sırada Arjantin'in başkanı ve Kirchnerizm olarak bilinen Peronizm'in sol kanadının lideri olan Cristina Fernández de Kirchner, başta radikal sol partiler olmak üzere küçük partilerin mecliste ve başkanlık seçimlerinde temsil edilmelerini engellemek ve bu partilerin oylarının kendi partisine yönelmesi için, PASO olarak bilinen ve "açık, eşzamanlı ve zorunlu ön seçimler" adında bir sistemi yürürlüğe koydu (Casullo, 2015). Partilerin adaylarının oylandığı birinci tur seçimlerinde partilerin ikinci tura kalabilmesi için %1,5 düzeyindeki barajı aşmaları gerekiyordu. Görünüşte siyasi temsili demokratikleştirmek adına yapılan bu düzenlemenin ardından 149 küçük siyasi parti ya kapanmış ya da ulusal düzey bir yana tek tek bölgelerde bile seçimlerde aday gösteremez duruma gelmişti (Clarín, 2011).

Bu düzenleme, Fernández de Kirchner'in umduğunun aksine, 2011'de gerçekleşecek parlamento ve başkanlık seçimleri için radikal sol partiler arasındaki ittifak çalışmalarına yeni bir itki kazandırdı. IS'nin bir sol cephe kurulması çağrısına PO ve PTS'nin olumlu yanıt vermesiyle, seçimler öncesinde İşçilerin ve Solun Cephesi (FIT) kuruldu. 2011 başkanlık seçimlerinde PASO'yu aşmayı başaran FIT adayı ikinci turda oyların %2,30'unu aldı. En çok oy alan altıncı oluşum olan FIT'in seçim performansı, radikal solun uzun zaman sonra yaptığı ilk önemli çıkışı. 2013 ulusal parlamento seçimlerinde ise FIT, oyların %5,36'sını kazanarak 3 sandalye elde etti. Bu dönemden itibaren FIT kongrede kesintisiz bir şekilde temsil edilirken, bölgesel parlamentolarda ve belediye meclislerinde de temsiliyetler kazandı. 2019'da ittifaka MST'nin (Movimiento Socialista de los Trabajadores, Emekçilerin Sosyalist Hareketi) dâhil olmasıyla FIT adını İşçilerin ve Solun Cephesi-Birlik (FIT-U) olarak değiştirdi. Geçtiğimiz

11 yıl boyunca toplumsal tabanını ve desteğini güçlendirmeye devam eden FIT-U, Kasım 2021'de yapılan son Arjantin cumhurbaşkanlığı ve yasama seçimlerinde, ülkedeki üçüncü büyük siyasi güç olarak kendisini konsolide etmeyi başardı. Ülke çapında %5,5 oranında seçmen desteği aldı ve Jujuy gibi işçi sınıfının yoğun olduğu bölgelerde oy oranları %25'e kadar çıktı. Bu oranlar Podemos'un seçim başarılarıyla veya Syriza, France Insoumise gibi deneyimlerle kıyaslanınca oldukça mütevazı görünebilir. Bununla birlikte, FIT-U'nun Arjantin'in merkez sağ ve merkez sol arasında oldukça kutuplaşmış bir seçim sistemi içerisinde, merkez solu temsil eden ve işçi sınıfı ve örgütleri içerisinde çok önemli bir gücü olan Peronizm'le yarışarak bu sonuçları elde ettiğini not etmek gerekiyor. İkinci olarak ise, Podemos ve diğer örneklerden farklı olarak kendisini bir "seçim kazanma aygıtı"na dönüştürmeden ve çıkış programındaki ilkeleri koruyarak seçmen desteğini koruyup güçlendirmiş olması, onun ayırt edici özelliği haline geliyor. Şimdi FIT'in 2011 seçimlerindeki programına ve evrimine biraz daha yakından bakalım.

Sol Cephe'nin kuruluş bildirisi Podemos ve son dönemde yükselen diğer sol seçeneklerden farklı olarak radikal solun geleneksel, Marksist diliyle konuşuyor (Frente de Izquierda, 2011):

70

Sol Cephe hükümet, patron muhalefetleri ve merkez solun çeşitli eğilimlerinde ifadesini bulan kapitalist bloklar karşısında emekçilerin politik bağımsızlığını savunmak için kuruluyor. Sınıf bağımsızlığını savunan işçi ve sosyalist bir temelde, emekçilerin ve sömürülen kitlelerin hükümete ve patronlara karşı seferberliğini yükseltmek için bir program ortaya koyuyor. Sol Cephe, sendikaların bağımsızlığı, bürokrasinin ve onun çetelerinin kovulması için ve tüm halk hareketlerinin sermayeden ve devletten bağımsızlığı için mücadele edenler adına bir politik referans sunuyor.

İşçi sınıfı temelli bir dönüşüm ve burjuva olarak nitelendirilen merkez sol partilerden bağımsız bir siyasi seçenek gerekliliği vurgulandıktan sonra dünya ekonomik krizinin sonuçlarının emekçi kitlelere ödetilmesi ve bunun küresel çapta seferberlikleri tetiklemesi ele alınıyor. Yine bu çerçevede, Latin Amerika'da "pembe dalga" olarak nitelendirilen sol hükümetlerin kapitalizmin devam etmesine hizmet ettikleri ve bu yönetimlere politik destek verilmemesi gerektiği belirtiliyor ve bu hükümetlerin çeşitli işçi ve halk eylemlerine dönük baskı uygulamaları kınanıyor. 2008 dünya ekonomik krizinin reformlara alan bırakmadığı ve krizden emekçiler lehine çıkışın ancak devrimci bir yanıtla mümkün olabileceği ifade ediliyor. O dönemde

iktidarda bulunan Fernández de Kirchner yönetiminin kendisini “ulusal ve halkçı” olarak nitelendirmekle birlikte özelleştirmelere ve dış borç ödemelerine devam ettiği, kamusal hizmetlerin gerilediği hatırlatılıyor.

Bildirinin sonuç bölümünde 22 maddeden oluşan bir acil talepler programı sıralanıyor. Programın ekonomik talepler bölümünde asgari ücretin işçi ailesinin geçimi için yeterli düzeye çekilmesi, emekli maaşlarının artırılması, güvencesiz ve esnek çalışma biçimlerine son verilmesi, hayat pahalılığı karşısında ücretlere 3 ayda bir enflasyon oranında zam yapılması, herkes için onurlu yaşam koşullarını sağlayacak konut hakkının sağlanması gibi önerilere yer veriliyor. “Geçişsel” veya antikapitalist taleplerin yer aldığı bölümde ücretlerde kesinti olmaksızın iş saatlerinin kısaltılması ve böylelikle işsizliğe çözüm bulunması; dış borç ödemelerine son verilmesi; banka ve finans kuruluşlarının, petrol, maden, telekomünikasyon, demiryolu sektörlerinin, doğal kaynakların, büyük tarım arazilerinin ve dış ticaretin tazminatsız ve işçi denetiminde kamulaştırılması başlıkları bulunuyor. Demokratik haklara ilişkin olarak terörle mücadele yasasının lağvedilmesi, siyasi cinayetlerin aydınlatılması, yasal, güvenli ve parasız kürtaj hakkının tanınması, lgbti+lara dönük ayrımcı uygulamalara son verilmesi, milletvekili ücretlerinin uzman işçi ücreti düzeyine sabitlenmesi, devlet başkanının elindeki yetkilerin meclis lehine kısıtlanması ve senatonun lağvedilmesi gündeme getiriliyor. Uluslararası alana ilişkin olarak Latin Amerika’nın sosyalizm temelinde birliği, Arjantin’in Haiti’deki askerlerini geri çekmesi, Birleşik Krallık’ın kontrolünde bulunan Malvinas Adası’nın Arjantin’e devredilmesi, NATO müdahalelerinin reddi ve Filistin’le dayanışma temaları bulunuyor. Bütün bu başlıklarınsa merkez sol ve sağ partilerden bağımsız olarak kurulacak ve kapitalist sistemden kopuşu sağlayacak bir işçi ve emekçi hükümetiyle mümkün olabileceği belirtiliyor.

Sol Cephe’nin başlangıçtaki programına genişçe yer verdik çünkü burada dile getirilen radikal program aradan geçen 11 yıllık süre içerisinde neredeyse aynı biçimde korundu. Ekolojik yıkıma karşı son dönemde öne çıkan taleplerin dâhil edilmesi gibi çeşitli eklemeler dışında Sol Cephe, Podemos’tan farklı olarak, katılımcılarını ve destekçilerini artırırken başlangıçtaki siyasi programıyla faaliyetlerine devam etti.

Radikal sol partiler için belirleyici sınavlardan birisini programatik hattın evrimi oluştururken, diğer gerilim ise sandık ve sokak arasındaki dengenin nasıl korunabileceğinde düğümleniyor. Partilerin oy oranlarının artması ve kurumsal siyasetin içine girmeleri yalnızca politikalarını ılımlılaştırma yönünde değil, aynı zamanda odaklarının toplumsal örgütlenmeler alanından seçim

kampanyalarına ve meclis performanslarına kayması yönünde de bir basınç yaratıyor. Bir sonraki bölümde, Podemos ve FIT-U'nun kurumsal yapılarını, ittifak politikalarını ve toplumsal hareketler alanındaki siyasetini değerlendireceğiz.

Örgütsel yapı, ittifak politikaları ve sokak-sandık gerilimi

Podemos geleneksel hiyerarşik parti modellerini reddederek, yatay örgütlenme ve doğrudan demokrasi biçimlerini ön plana çıkartarak kendisini inşa etmeye başlamıştı. 15-M'nin forum örgütlenmelerinden ve karar alma biçimlerinden esinlenerek partinin yerel organlarını “çevreler” (circulos) olarak adlandırılan ve parti merkezinden bağımsız hareket etme ve karar alma kapasitesi bulunan yapılar oluşturuyordu. Çevreler, parti üyelerinin yanında sempatanlara da açık olarak gerçekleşiyor ve gönüllülük esasına dayanıyordu. Yataylık temelinde işleyen bir diğer parti organı ise Vatandaşlar Meclisi'ydı. Partinin stratejik yönelişleri, programı, adayları ve yetkili organlarında yer alacak isimler, tüm vatandaşların parti internet sitesinden katılım formu doldurmasıyla dâhil olup oy kullanabildiği bu organ üzerinden şekilleniyordu. Bu mecliste partinin yürütme organı Vatandaşlar Konseyi'nin üyeleri ve Genel Sekreter seçiliyordu. Konsey, Meclis'te alınan kararları uygulamakla yükümlü iken Genel Sekreter partiyi temsil eden kişiydi. Genel Sekreter, 10 ila 15 kişi arasında oluşan bir koordinasyon konseyi atıyor ve bu konsey sekreterin faaliyetlerine katkı sunuyordu (Chironi/Fittipaldi, 2017). Seçilmiş organlarda yer alan temsilcilerin aldıkları ücretler sınırlanıyor ve şeffaflık ve etiğe ilişkin bir tüzük kabul ediliyordu (Cervera-Marzal, 2018).

Hiyerarşik modellere dönük eleştiri çok keskin başlamakla birlikte, partinin dikey örgütlenme formları beklenenden hızlı bir şekilde gelişmeye başladı. Kurucu kadronun odağını toplumsal hareketlerden seçimlere yöneltmesi, merkezileşmiş, denetim altında bulunan ve hızlı hareket edebilen bir aygıtı gündeme getiriyordu. Ekim 2014 gibi erken bir tarihte, Íñigo Errejón Podemos'u “seçim kazanma aygıtı” (maquinaria de guerra electoral) olarak tanımlamış ve partinin öncelikli hedefinin seçimleri kazanmak ve bunun ardından sosyal değişimi sağlamak olduğunu belirtmişti (López de Miguel, 2014). Partinin seçilmiş organlarında yer alan üyelerin çok kısa bir süre içinde ulusal, bölgesel ve yerel düzeylerde seçilmiş kişiler konumuna gelmeleri ve politikayı “profesyonel” olarak yapmaya başlamaları, dikey organların parti tabanı aleyhine güçlenmesini beraberinde getirdi. Dahası, doğrudan demokrasi veya e-demokrasi olarak öne çıkarılan yöntemler paradoksal biçimde parti içi demokrasinin zayıflamasını ve parti liderliğinin gücünü daha da artırıyordu. Partinin gündelik faaliyetlerine ve iç yaşamına katılmayan ve Vatandaşlar Meclisi'nde çoğunluğu oluşturan kesimlerle tartışmaların

ve oylamaların yapılması, parti militanlarının liderliğe dönük eleştiri ve denetim kapasitesini zayıflatıyordu. Yetkili organların ve genel sekreterin seçim yöntemi de, medyatik ve kamuoyunca tanınan kurucu elitin seçilmesini kolaylaştırıyor ve böylece parti elitleri Michels'in deyimıyla "oligarşik" bir form oluşturuyorlardı (Cervera-Marzal, 2018; Chironi/Fittipaldi, 2017).

Podemos'un kurucu kadrosu içerisinde ideolojik olarak iki farklı eğilim yer alıyordu. Birinci ve baskın eğilim, özellikle Madrid Complutense Üniversitesi'nde yoğunlaşan ve Gramsci'nin hegemonya, Laclau ve Mouffe'un popülizm teorilerinden esinlenen akademisyenlerdi. Iglesias'ın doktora tezi Negri'nin "çokluk" kavramından yola çıkarak analiz ettiği küreselleşme karşıtı hareket üzerineydi. Errejón'un doktora çalışması Bolivya'daki Morales hükümetinin hegemonya mücadelesi ve söylem analizine odaklanırken, Monedero ise Chavez yönetimleri döneminde Venezuela'da hükümet danışmanlığı yapıyordu. İkinci eğilim ise Marksist ve Troçkist gelenekten gelen Antikapitalist Sol partisi liderleriydi. Bu iki eğilim arasındaki gerilim, Podemos'un PSOE hükümetine katılmasının ardından Antikapitalist Sol'un partiden ayrılmasına dek devam etti. Bununla birlikte, partideki ilk büyük ayrışma birinci eğilim içerisindeki Iglesias ve Errejón taraftarları arasında yaşanacaktı. Podemos'un elde ettiği seçim sonuçları yeni kurulmuş bir parti için büyük bir başarı olarak kabul edilebilecek olsa da, parti liderleri bir "blitzkrieg" gibi şok edici, hızlı ve kesin bir sonuç alma beklentisi içindeydiler (Tamames, 2018). Haziran 2016 seçimlerinin ardından Podemos'un iktidara bir süre için gelebileceği kesinleşince, parti içerisinde Iglesias ve Errejón'un başını çektiği iki ayrı yönelim ortaya çıktı. Errejón seçim sonuçlarından Podemos'un geleneksel solu temsil eden Birleşik Sol ile ittifak yapılmış olmasını sorumlu tutuyor ve bu ittifakın sonlandırılarak partinin oy tabanını genişletmesi için geleneksel soldan farklı daha ılımlı bir dil kullanması gerektiğini savunuyordu. Iglesias ve ekibi ise, Errejón'un yönettiği seçim kampanyasında partinin dilini fazla yumuşattığı ve başlangıçtaki radikallikten uzaklaşıldığı için sonuçların olumsuz olduğunu düşünüyordu. PSOE'nin Podemos ile ittifakı kesin olarak reddetmesi ve PP azınlık hükümetine onay vermesinin ardından, partinin daha radikal bir çizgi izleyerek gücünü artırdığını savunuyordu (Tamames, 2018). Bu iki eğilim, Şubat 2017'de Podemos'un ikinci kongresi veya Vatandaşlar Meclisi'nde çarpıştı ve bu çarpışma Konsey ve genel sekreterlik seçimlerini Iglesias eğiliminin kazanmasıyla sonuçlandı (García de Blas, 2017).

Pedro Sanchez'in sol bir söylemle parti tabanını harekete geçirerek Mayıs 2017'de PSOE genel sekreterliğine yeniden seçilmesi Podemos içerisinde strateji tartışmalarını bir kez daha gündeme getirdi. Şimdi Iglesias ve Errejón

birlikte PP'nin sağ iktidarına karşı PSOE ile sol bir hükümet kurulması çağrısı yapıyor ve bunun bir testi olarak da Castilla-La Mancha bölgesinde Podemos ve PSOE ilk kez bir bölgesel koalisyon hükümeti kuruyordu (Mateo, 2017). PP ve diğer sağ partiler karşısında PSOE-Podemos iktidarı nihayetinde Şubat 2020'de kurulacak, fakat bu süreçte önce Errejón ve ekibi daha sonra ise Antikapitalistler Podemos'tan ayrılacaklardı. Öte yandan, PSOE ile koalisyon hükümetinin kurulması, Iglesias'ın umduğunun aksine, Podemos'un oy kaybının önüne geçemedi. Bölgesel seçimlerde yaşanan önemli kayıpların ardından Iglesias, hükümet başkan yardımcılığı görevinden istifa ederek Mayıs 2021'de gerçekleşecek Madrid bölgesel yönetimi seçimleri için aday oldu. Iglesias ve Podemos bu seçimlerde de %7,24 ile beklediği oy oranının altında ve aynı zamanda aşırı sağ Vox'un gerisinde kaldı. Madrid yönetiminin Vox'un destek oylarıyla PP'ye geçmesinin ardından Iglesias siyaseti bıraktığını açıkladı. Iglesias'ın da istifasının ardından, Podemos'un yönetiminde kurucu kadroları arasında kimse kalmazken, parti belirsizliklerle dolu bir kriz sürecinin içerisine giriyordu.

Podemos'tan farklı olarak Sol Cephe bir parti olarak değil, radikal sol gelenekten gelen ve Leninist örgütlenme modelini, yani "demokratik merkezîyetçilik" ilkesini benimseyen partilerin bir seçim ittifakı olarak kuruldu. Sol Cephe'yi özgün kılan noktanın, tek tek partilerinin işleyiş biçiminden öte, 11 yıl boyunca gücünü artırarak varlığını sürdürebilmiş bir sol ittifak deneyimi olması nedeniyle, onu oluşturan tekil partiler yerine FIT-U'nun kendisinin temel işleyiş mekanizmalarına, ittifak yapısına ve toplumsal kesim ve hareketlerle ilişkilene biçimlerine odaklanacağız.

FIT-U'nun kuruluşundan bu yana ana koordinasyon organı, MST'nin 2019 yılında FIT'e dahil edilmesiyle birlikte her partiden 2 temsilci, dolayısıyla toplam 8 kişiden oluşan *Mesa Nacional del FIT* (Ulusal FIT Masası)'den oluşuyor. Bu masa haftada bir veya iki haftada bir toplanıyor. Ancak, örneğin seçimlerin yaklaştığı, sınıf mücadelesinde bir yükselişin veya öngörülemeyen bir siyasi gelişmenin olduğu dönemlerde, toplantı sıklığının haftada 3-4 toplantıya kadar çıktığı siyasi yoğunluğun yüksek olduğu haftalar da olabiliyor.⁵

FIT-U'nun işlevsel metodolojisi, "bölünmecilik karşısında birleşiklik" olarak adlandırdıkları anlayışa dayanıyor. Kararlar, çoğunluk kuralını dayatmak yerine, ne kadar minimal olursa olsun ortak bir uzlaşma noktasına varma nihai hedefi doğrultusunda fikir birliği ve karşılıklı saygı temelinde alınıyor. Her bir partinin temsilcilerinin Ulusal Masa'ya getirdikleri öneri ve fikirlerin, o partinin kongre, genel kurullar ve yerel meclisler gibi parti

tabanını da kapsayan kendi iç organ ve mekanizmalarında politik tartışmalar süzgecinden geçtiği ve kolektif olarak karara bağlandığı ön kabulüne dayalı bu metot, Leninist demokratik merkezîyetçilik ilkesinden ilham alıyor ve doğası gereği Ulusal Masa ile her bir partinin kendi iç mekanizmaları arasında pek çok git-gel içeriyor. Ulusal Masa, farklı temsilcilerin gündeme getirdiği her konu, sorun ve tutumu bileşenlerinin kolektif karar alma süreçlerinin bir sonucu olarak gördüğünden, hiçbir gündemi bir diğerinden daha fazla veya daha az değerli görmüyor ve her gündemi tartışmaya açıyor.

Somut bir konuda bileşenler birbirinden farklı öneriler veya tutumlar geliştirdiği durumda, temsilciler hepsinin hemfikir olduğu noktaları ve farklı görüşlerin olduğu noktaları belirleyip yazıya döküyorlar; konu hakkında cephenin ortak tutumunun ne olacağını o anda karara bağlamak yerine aldıkları notları geri dönüp kendi partileriyle tekrar paylaşıyorlar ve görüş alıyorlar.

Diğer bir işleyiş prensibi, FIT-U'nun bileşeni olan her bir partinin kendini inşa etme hakkını savunmasına dayanıyor. Yani bir cephenin cephe olarak ortaya koydukları, cephenin içindeki partilerin her birinin, kendi geleneğini, teorilerini, programını ve metodolojisini izleyerek kendisini inşa etmeye çalıştığı gerçeğini geçersiz kılmıyor. Tam da bu nedenle, örneğin FIT-U'nun cephe adına bir web sitesi, basılı veya sosyal medya iletişim kanalları bulunmamakta. Bunun yerine, bileşeni olan her bir partinin kendi argümanları, siyasi bakış açısı ve tutumunu ortaya koyduğu basılı ve dijital gazetesi ve iletişim araçları var ve her bir bileşen bu kanallar yoluyla FIT-U'nun propagandasını yapıyor.

Bu ikisinin — yani uzlaşya ve her bir bileşenin kendini inşa etme hakkına saygıya dayalı üniter metodoloji — bileşimi FIT-U'nun üçüncü işleyiş metodolojisini getiriyor: açık ve yoldaşça tartışmalar. FIT-U'nun bileşeni partiler Troçkizm'in ortak ideolojik geleneğinden gelmekle birlikte, siyasi strateji ve taktikler, örgütsel inşa yöntemi, güncel politik gelişmeler gibi alanlarda oldukça farklı tutumlara sahip olabiliyorlar. Ulusal Masa ile her bileşenin organları tam anlamıyla bir uzlaşya ve ortak tutuma varmak adına ne kadar görüş alışverişinde bulunursa bulunsun, bunun mümkün olmayacağı çeşitli başlıklar da gündeme geliyor. FIT-U'nun bir mesele üzerinde vardığı uzlaşya ve ortak tutumlar, ne kadar minimal olursa olsun, cephenin her bir bileşeni tarafından müdahale alanlarında hep birlikte FIT-U'nun tutumu olarak ortaya konuyor. Görüş birliğine ve uzlaşya varılamayan her nokta ise tartışmaya açık kalıyor. Bu açık kalma durumu, tartışmanın cephe bileşenleri arasında bir iç tartışma olarak devam etmesi anlamına gelmiyor. Açıklıktan kasıtları, onların kendi tabiriyle, “de cara a los trabajadores,” yani “emekçilerin

önünde” ve onlara dönük yapılan tartışmalar. Özetle, farklılıklarını kitleler önünde ve açık biçimde tartışıyorlar ve bu şekilde FIT-U'nun “devrimcilerin birliği” ilkesini koruyarak her partinin kendini inşa etme hakkına saygı gösteriyor ve bu hakkı saklı tutabiliyorlar. Dolayısıyla, tüm bileşenler uzlaşmaya varılamayan bir mesele hakkında, gazetelerinde, iletişim mecralarında ve politik müdahale alanlarında kendi siyasi tutumlarını ortaya koymakta, birbirlerini alenen eleştirmekte ve birbirleriyle polemige girmekte özgürler.

Sol Cephe'nin kuruluşunun hemen ardından oluşturduğu yapılardan birisi Asamblea de Intellectuales (Aydınlar Meclisi). FIT ilk kurulduğunda, entelektüel ve bilimsel çevrelerden büyük ilgi görüyor; bu ilgi karşısında FIT Ulusal Masası, fikir alışverişinde bulunmak ve FIT'in programatik ve teorik temellerinin yanısıra yapısını ve işleyişini de detaylandırmak ve tartışmak için bir Aydınlar Meclisi oluşturulmasını öneriyor. Bu meclis her aydına, bilim insanına ve öğretim görevlisine açık bir meclis; katılmak isteyenlerin bileşenlerden herhangi birinin militanı olması zorunluluğu yok. Aydınlar Meclisi'nin en aktif olduğu dönem FIT'in çıkış programının kapsamlı bir şekilde tartışıldığı başlangıç dönemi olmakla birlikte, program bir kez ortaya konulduktan sonra da Meclis varlığını sürdürdü. Şimdilerde her 2-3 yılda bir toplanıyor. Bu sıklık Arjantin'in karmaşık seçim döngüsünün sıklığı ile hemen hemen kesişiyor ki zaten seçim dönemleri de FIT-U'nun, herhangi bir güncellemeye ihtiyaç olup olmadığına karar vermek için programını gözden geçirdiği zamanlar oluyor.

FIT-U'nun inşa etmeye çalıştığı bir diğer önemli yapı ise Encuentro Sindical Combativo (Mücadeleci Sendikal Hareket). Mücadeleci Sendikal Hareket sendika bürokrasisi karşısında sendikalar içerisinde gerçek işçi demokrasisini tesis etmek için bir araya gelen bir grup farklı sendika, sendika delegeleri, şubeleri, komiteleri ve iç komisyonları tarafından kuruldu. Bununla birlikte, hareketin kurucularından olan çeşitli sendika ve işçi önderleri FIT-U'yu oluşturan partilerin militanları olduğu için, hareketin FIT-U ile her zaman organik bağları söz konusuydu. Ancak başından beri hareket ve genel meclisinin FIT-U'dan bağımsız ve özerk bir işleyişi var ve FIT-U, genel meclise kendi militanları aracılığıyla dâhil olsa da, meclisin özerkliğini ve bağımsızlığını teşvik ediyor ve kendi tutum ve pozisyonlarını işçilere dayatmak yerine, işçilerin toplu olarak aldıkları kararlara saygı duyduğunu belirtiyor. Mücadeleci Sendikal Hareket'in genel meclis dışında kendi bağımsız ulusal ve bölgesel masaları da bulunuyor.⁶

Arjantin'in derin bir ekonomik krizin içinde olduğu bugünkü koşullarda, FIT-U, Peronist partilerin ittifakına dayanan Alberto Fernández yönetiminin IMF ile yaptığı anlaşmayı sonlandırması, 1976-

82 döneminde iktidardaki askeri darbe yönetiminden miras kalan dış borç ödemelerinin sonlandırılması ve kaynakların emekçilerin sosyal haklarının iyileştirilmesi yönünde güçlü bir kampanya yürütüyor.

FIT-U'nun temel ilkelerinden birisi, milletvekili maaşlarının nitelikli bir öğretmen maaşına sabitlenmiş olması. FIT-U milletvekillerinin maaşları, kendi geçimleri için gerekli kısmın ayrılmasının ardından grevdeki işçiler ve diğer toplumsal hareketlerle dayanışmak için kullanılmak üzere bir fona aktarılıyor. FIT-U'nun bir diğer ayırt edici işleyişi, bir bölgeden seçilen milletvekilliğinin, FIT-U'yu oluşturan partilerin söz konusu bölgedeki güçleri oranında dönüşümlü olarak kullanılması. 4 yıllık yasama dönemi boyunca, FIT-U'nun kazandığı vekil sandalyesi, FIT-U'yu oluşturan partilerin temsilcileri tarafından anlaşılın zaman dilimlerine bölünerek kullanılıyor. FIT-U'nun bir diğer önemli ilkesi, temel bileşeni olan 4 parti dışında, FIT-U'yu destekleyen diğer sol parti ve gruplara listelerini açması ve listelerinde toplumsal mücadelelerin önderlerine öncelik tanınması. Demiryolları, temizlik, metal ve eğitim sektörlerinden pek çok işçi ve sendikal önderin yanı sıra, öğrenci, kadın, lgbti+, çevre ve yerli hareketlerinden isimler Kasım 2021 seçimleri sırasında FIT-U'nun bölgesel aday listelerinin parçasıydı. Bugünkü yapısıyla FIT-U, Arjantin radikal solunun başlıca partilerini barındırsa da, ittifakın içinde yer almayan radikal sol kesimlerle birleşmek için ısrarlı çabalarını sürdürüyor (Izquierda Socialista 2021). Dolayısıyla hem FIT-U'nun hem de Podemos'un gerek yerel gerek ulusal ölçekte, diğer radikal sol partilerle ve sosyal hareket temsilcileriyle ittifaklar kurma, birleşik platformlar kurmak gibi girişimlerde ortaklaştığını söyleyebiliriz. Bununla birlikte, her iki oluşum arasındaki temel ayrışma noktası merkez sol partilere ilişkin alınacak tutumda belirginleşiyor. Podemos'un PSOE ile olan ilişkisinin evrimini hâlihazırda incelemiştik. Şimdi FIT-U'nun Arjantin'de merkez solu temsil eden Peronizm'le ilişkisine daha yakından bakalım.

FIT-U'nun Peronizm'in sol kanadını oluşturan Kirchnerizm'in iktidarda olduğu 2011'de kurulduğunu ve bütün kanatlarıyla Peronizm'i bir burjuva siyasi oluşum olarak niteleyip bu kesimle herhangi bir seçim işbirliğini kategorik olarak reddettiğini yukarıda ifade etmiştik. Nestor Kirchner, Arjantin'in içinde bulunduğu devasa ekonomik ve politik kriz anında, 2003'te iktidara gelmiş ve hayatını kaybettiği 2009 yılına dek devlet başkanlığını sürdürmüştü. Nestor Kirchner'in ölümünün ardından eşi Cristina Fernández de Kirchner devlet başkanı olmuş ve 2015 yılına dek iktidarda kalmıştı.

Dünya ekonomisinin görece bir büyüme döneminden geçtiği, ucuz kredi ve

döviz bulmanın kolay olduğu, talepteki büyümeye bağlı olarak hammadde fiyatlarının zirve yaptığı 2000'li yıllarda, Kirchner yönetimi altında Arjantin ekonomisi yeniden toparlanmaya başlamış ve bir siyasi istikrar havası oluşmuştu (Levitsky/Roberts, 2011). Ne var ki, 2008'de patlak veren ekonomik kriz, Latin Amerika'nın diğer "pembe dalga" hükümetleri gibi Kirchnerizm'i de ağır bir şekilde etkileyecekti. Tarım, et ve petrol gibi hammadde ürünlerinin ihracatına dayalı ekonomi, krizle birlikte bu ürünlerin fiyatlarında yaşanan düşüş, kredi olanaklarının zorlaşması gibi etkenlerle derin bir ekonomik krize yuvarlanacaktı (Rojas, 2017). Mevcut yönetime karşı yaygınlaşan hoşnutsuzluğun ilk işareti, 2012'de Kirchnerizm'e karşı ilk kez gerçekleşen genel grevdi (Avanzada Socialista, 2014). 2015 yılında gerçekleşen başkanlık seçimlerini sağ neoliberal politikaların savunucusu ve eski Buenos Aires valisi Mauricio Macri kazanarak Kirchnerlerin 13 yıllık iktidarına son verdi.

Macri döneminde emekçilerin ekonomik koşulları çok daha sert bir şekilde geriledi. Dış borç krizine çözüm olacağı iddiasıyla Macri IMF ile anlaşarak emekçilere dönük sosyal destekleri kaldırırken, yaşanan sert devalüasyonla birlikte ücretlerin alım gücü tarihin en düşük seviyelerini gördü. Arjantin işçi ve orta sınıfları adeta yağmurdan kaçarken doluya tutulmuştu. Yine de Peronist partiler için 2019 başkanlık seçimlerini kazanmak kolay olmayacaktı. Aldığı sert ekonomik tedbirlerin sonuç vermesi için Macri seçmenden bir dönem daha destek isterken; Kirchnerizm, Peronizm'in merkez ve sağ kanatlarıyla ortak aday çıkartarak kesinti politikalarına ve sağın iktidarına son vermeyi vaat ediyordu. 2019 başkanlık seçimleri merkez sağ ve merkez sol arasındaki kutuplaşmanın zirveye ulaştığı bir konjonktür altında gerçekleşiyordu (Gonzalez, 2019).

Bu tablo FIT-U üzerinde de önemli bir basınç yaratıyor ve "solun oylarını bölmeme" adına FIT-U'nun başkanlık seçimlerinde aday göstermemesi çağrılarını yükseliyordu. Sendikal hareketin kimi referans isimleri ve sol sosyal demokrat oluşumlar Peronizm'in ortak adayını destekleyeceklerini açıklıyorlardı (Massa, 2019). Bununla birlikte FIT-U bileşenleri, 2011'deki kuruluş ilkelerinde ısrar ettiler ve hem Macri'yi hem de Peronizm'in adayını Alberto Fernandez'i karşısına alan bir seçim kampanyası yürüttüler. 2019'daki seçim programında FIT-U Peronizm'in iktidarda olduğu bölgesel yönetimlerde, Macri hükümetiyle işbirliği halinde kesinti politikaları uygulamakla eleştirdi. IMF anlaşması ve kemer sıkma politikaları Kongre'de onaylanırken, Peronistlerin yönetiminde ülkenin ana sendikalarını seferber etmemekle ve bu politikaların uygulanmasına sessiz kalmakla suçladı. Dahası, seçim işbirliği yapılan Peronizm'in sağ kanatlarının Kongre'de ve bölgesel meclislerde Macri'nin neoliberal uygulamalarına onay verdiğine

dikkat çekti. Seçim programı, Peronizm'in ortak seçim platformu Yurtsever Cephe'ye (Frente Patriótico) ilişkin tutumunu şu şekilde özetliyordu:

“Yurtsever Cephe”nin iddia ettiği gibi halk çoğunluğunun çıkarları lehine bir seçeneği kesinlikle temsil etmediğini savunuyoruz. Macri hükümeti tarafından alınanlar da dahil olmak üzere, hileli borçları ödemeye devam edeceklerine şimdiden söz verdiler. IMF ile kopmadan yönetmeyi planlıyorlar. Bu durum, Macri'nin imzaladığı sömürgeleşme anlaşmasının ve kemer sıkmanın devam edeceği anlamına geliyor. Bu yalnızca ülkenin geri kalmışlığının ve bağımlılığının devam edeceğine işaret etmiyor, aynı zamanda spekülörler ve büyük patronların çıkarları adına emekçi halkın yaşam seviyesinin daha da kötüleşeceğini ortaya koyuyor. Macri ile Kirchnerizm ve müttefikleri arasındaki kutuplaşmayı dayatan bir siyasi operasyonu reddediyoruz. İkinci seçenek, milyonların ülkeyi açlığa sürükleyen bu hükümete duyduğu haklı nefrete dayanarak sözde bir “yurtsever cephe” çağrısında bulunuyor. Ne var ki, tam da bu kesimler Macri'nin hükümet edebilmesine ve Kongre'den yasaları geçirmesine izin vermişlerdi (FIT-U, 2019).

FIT-U'nun bu tutumu mevcut politik kutuplaşma altında politik sonuçları da olacak bir meydan okuma anlamına geliyordu. Başkanlık seçimlerinde FIT-U'nun 2015'te elde ettiği %3,23'lük oy oranı 2019'da %2,16'ya düştü. Bununla birlikte, 2019'da seçimleri kazanan Fernandez yönetiminin IMF programını sürdürmesi, emekçi ve yoksul kesimlerin ekonomik koşullarında olumlu bir değişim yaratamamasının da etkisiyle, Kongre'nin üçte birinin yenilendiği ve bölgesel seçimlerin gerçekleştiği 2021 seçimlerinde FIT-U oyların %5,41'ini elde ederek, bir önceki seçimlere kıyasla, önemli bir çıkış yakalamayı başarabildi.

Sonuç

Kapitalizmin krizi parti sistemlerinin krizi ile iç içe geçerken, siyasi alanın radikalleşme dinamiklerini ve bu bağlamda radikal sol parti ailesinin siyasi stratejilerini anlamlandırmak büyük önem taşıyor. Radikal sol partiler kimi ülkelerde kitlesel toplumsal hareketlere öncülük ederken kimilerinde ise seçimlerin kilit partisi konumuna veya koalisyon ortağı haline gelebiliyor. Bu çalışmada İspanya'dan Podemos ve Arjantin'den Sol Cephe örneklerini inceleyerek, radikal sol partilerin siyasal stratejileri ve bununla ilintili olarak örgütsel yapı, ittifak politikaları ve seçim taktiklerin başlıklarında zıtlıkları ve paralellikleri analiz ettik.

Sistem karşıtı bir programla yükselişe geçen radikal sol partilerin, genel bir eğilim olarak, kitle ve seçmen desteği arttıkça programlarının radikal kısımlarını törpüledikleri ve reformist bir stratejiye yöneldikleri saptamasından yola çıkmıştık. Bu genel eğilimin bir örneği olarak Podemos'un 1978 rejiminden kopuş ve antikapitalist talepler ekseninde hızlı yükselişini ve olağanüstü seçim başarılarının ardından radikal programından koparak merkez sol PSOE ile çeşitli sosyal reformlarla sınırlı bir koalisyon hükümetine girişini inceledik. Bu dönüşüm sürecini yaşamasının ardından Podemos bugün başlangıçtaki seçmen desteğini önemli ölçüde yitirmiş ve bir önderlik krizine girmiş durumda. Bu genel eğilime karşıt bir örnek olarak, başlangıçtaki radikal programında ısrar eden ve gerek seçmen tabanını gerekse de toplumsal hareketlerdeki gücünü istikrarlı bir şekilde artırabilen FIT-U örneğini ele aldık. FIT-U'nun kimi bölgelerde %25 civarında oy oranlarına ulaşmayı başarmış olsa da, ulusal çapta %5,5'lik oy desteğiyle Podemos, Syriza veya Boyun Eğmeyen Fransa'nın aldığı oy oranlarının henüz oldukça gerisinde olduğunu çizdik. Dolayısıyla, FIT-U'nun önümüzdeki dönemdeki seçim performansları ve izleyeceği siyasal strateji önemli bir tema olmayı sürdürecektir. Bununla birlikte, FIT-U'nun mevcut programıyla ülkenin üçüncü büyük ulusal politik gücü haline geldiğini ve başta işçi ve kadın hareketi olmak üzere toplumsal hareketlerde önemli bir temsiliyeti olduğunu not etmek gerekiyor.

Gerek Podemos'un evrimi içinde gerekse FIT-U ile karşılaştırıldığında stratejik olarak temel ayrışma noktalarını hükümetlere katılım ve merkez sola ilişkin tutum belirliyor. Podemos kuruluş bildirisinde PSOE'yi 1978 rejiminin bir parçası olarak tanımlayıp bu rejimden kopuşu ve radikal bir demokrasinin inşa edilmesini ortaya koyarken, zaman içerisinde bu "kopuşçu" stratejisinden vazgeçerek sağ hükümetlere karşı PSOE ile koalisyon kurma stratejini benimsemiştir. Stratejik dönüşüm yaşadığı zaman içinde partinin odağı toplumsal hareketleri güçlendirme perspektifinden seçim süreçlerine ve kurumlara odaklanmış, bu değişime parti iç yapısının bürokratikleşmesi eşlik etmiştir. Bunun karşısında FIT-U'nun Arjantin'de merkez solu "burjuva partiler" olarak kategorize edip olası bir seçim ittifakını kesin olarak reddettiğini, toplumsal hareketler içerisindeki inşasıyla parlamenter faaliyetleri arasındaki "gerilimli denge"yi korumaya devam ettiğini gördük. Podemos ve FIT-U örneklerinin "stratejik ufkun" sınırları (Bensaïd, 2006), kitleselleşme veya seçmen desteğini artırmakla radikal programın savunusu arasındaki gerilimler gibi başlıklarda kendi tekilliklerinin ötesinde Syriza, Boyun Eğmeyen Fransa, Corbyn, Sanders ve Sol Blok (Portekiz) gibi radikal solun son on yıllık deneyimlerinin değerlendirilmesi için de önemli olduğunu düşünüyoruz.

DİPNOTLAR

- 1 Çalışmada incelenecek iki ana politik oluşumdan biri olan Podemos, İspanyolcada “Yapabiliriz” anlamına gelmektedir. “Podemos?” ifadesinin Türkçe karşılığı ise “Yapabilir miyiz?” olmaktadır.
- 2 Boyun Eğmeyen Fransa için bkz. Gerbaudo, 2022; Marlière, 2022. DSA için bkz. Lemlich, 2020; Seitz, 2022.
- 3 Sol Cephe 2011’de Frente de Izquierda y de los Trabajadores (FIT) ismiyle kuruldu. 2019’da FIT-U ismini aldı. Yazı boyunca 2019 öncesi dönem için FIT, 2019 sonrası dönem için FIT-U kısaltması kullanılmıştır. Kuruluşundan bugüne söz konusu oluşum Arjantin kamuoyunda daha çok Sol Cephe (Frente de Izquierda) ifadesiyle tanınmaktadır. Yazıda kimi zaman bir kısaltma olarak bu ifadeye de yer verilmiştir.
- 4 lgbti+ ifadesinin yazımına ilişkin farklı tercihler bulunuyor. Biz tıpkı kadın ve erkek gibi lgbti+ ifadesinin de küçük harflerle yazılmasını politik ve lengüistik açıdan daha doğru buluyoruz.
- 5 Javier Leonforte ile çevrimiçi görüşme, 6 Nisan 2022. İspanyolca ve İngilizce literatürde de henüz üzerine pek çalışma bulunmayan FIT-U’nun işleyişine ve iç yapısına dair bilgiler temel olarak Ulusal FIT Masası üyesi Leonforte ile yapılan görüşmede sağlanmıştır.
- 6 Ruben “Pollo” Sobrero ile çevrimiçi görüşme, 23 Mart 2022. Mücadeleci Sendikal Hareket’e ilişkin bilgiler, bu oluşumun Ulusal Masa üyesi ve Demiryolu İşçileri Sendikası Sarmiento Şubesi Başkanı Sobrero ile yapılan görüşmede sağlanmıştır.

KAYNAKÇA

Arslantaş, Şenol/Arslantaş, Düzgün (2019). “Küçük Hayaller, Büyük Başarısızlıklar: Syriza’nın Yükselişi ve Düşüşü”, *Amme İdaresi Dergisi* (Cilt:52, Sayı:4) 91-116.

Avanzada Socialista (2014). “Tarifazo y Ajuste Frente a una Coyuntura Económica Muy Complicada”, <https://litci.org/es/menu/mundo/latinoamerica/argentina/tarifazo-y-ajuste-frente-a-una-coyuntura-economica-muy-complicada/>

Bensaïd, Daniel (2006). *Köstebek ve Lokomotif: Tarih Devrim ve Strateji Üzerine Denemeler* (İstanbul: Yazın Yayıncılık) (Çev.U.Aydın/E.Ünal./M.Şahan)

Bojar, Abel/Bremer, Bjorn/Kriesi, Hanspeter/Wang, Chendi (2021). “The Effect of Austerity Packages on Government Popularity During the Great Recession”, *British Journal of Political Science* (Cilt:52, Sayı.1) 181-199.

Bremer, Björn/Hutter, Swen/Kriesi, Hanspeter (2020). “Dynamics of Protest and Electoral Politics in the Great Recession”, *European Journal of Political Research* (Cilt:59, Sayı.4) 842-866.

Broué, Pierre (1971). *Révolution en Allemagne, 1917 -1923* (Les Editions de Minuit)

Carreras, Albert/Mas-Colell, Andreu /Planas, Ivan (2018). *Turbulències i Tribulacions* (Barcelona: Edicions 62)

Carvajal, Álvaro (2015a). “Pablo Iglesias desborda Sol y proclama la llegada del ‘cambio’ ante decenas de miles de ‘quijotes’”, *El Mundo*, <https://www.elmundo.es/espana/2015/01/31/54cbf75f268e3ead278b4584.html>

Carvajal, Álvaro (2015b). “Monedero dimite como dirigente de Podemos tras criticar duramente la deriva del partido”, *El Mundo*, <https://www.elmundo.es/espana/2015/04/30/554255bd268e3e62678b4571.html>

Casullo, María E. (2015). “La Reforma Política en Argentina: las PASO, ¿Elecciones Internas, Primarias o Primera Vuelta?”, *Reformas Politicas*, <https://reformaspoliticas.org/reformas/candidaturas/procesos-de-seleccion-de-candidaturas-2/maria-esperanza-casullo/>

Cervera-Marzal, Manuel (2018). “Podemos, un Parti-mouvement”, *Mouvements*, (Cilt:94, Sayı.2) 87-97.

Charalambous, Giorgis (2022). *The European Radical Left: Movements And Parties Since The 1960s* (London: Pluto Press)

Chiaromonte, Alessandro/Emanule, Vincenzo (2017). “Party System Volatility, Regeneration and De-institutionalization in Western Europe (1945–2015)”, *Party Politics* (Cilt:23, Sayı.4) 376–388.

Chiochetti, Paolo (2017). *The Radical Left Party Family in Western Europe, 1989-2015* (New York: Routledge)

Chironi, Daniela/Fittipaldi, Raffaella (2017). “Social Movements and New Forms of Political Organization: Podemos as a Hybrid Party”, *Partecipazione e Conflitto* (Cilt:10, Sayı.1) 275-305.

Clarín (2011). “La Reforma Política Dejó Fuera de Competencia a 149 Partidos”, https://www.clarin.com/partidos/reforma-politica-dejo-competencia-partidos_0_Syc-kLvaDmg.html

Delgado, Manuel (2018). El “Nuevo Municipalismo” y los Estragos del Virtuosismo, <http://manueldelgadoruiz.blogspot.com/2019/07/el-nuevo-municipalismo-y-los-estragos.html>

Díez, Anabel (2016). “El PSOE apoya la abstención para que se pueda formar Gobierno”, *El País*, https://elpais.com/politica/2016/10/23/actualidad/1477226607_367872.html

Ferrer, Lorente (2015). “PP y PSOE suben y Podemos se desinfla ante el auge de Ciudadanos”, *La Razón*, <http://www.larazon.es/pp-y-soe-suben-y-podemos-se-desinfla-ante-el-auge-de-ciudadanos-MA9376284/#.Tt1gP54iR7YC1Q>

Frente de Izquierda (2011). Declaración programática del Frente de Izquierda y de los Trabajadores, <https://www.pts.org.ar/Declaracion-programatica-del-Frente-de-Izquierda-y-de-los-Trabajadores>

FIT-U (2019). “Frente de Izquierda y de Trabajadores - Unidad Acuerdo Programático”, <https://www.laizquierdadiario.com/Veinte-puntos-cuales-son-las-propuestas-del-Frente-de-Izquierda-y-de-Trabajadores-Unidad>

García, Gustavo (2014). “Podemos ya tiene más ‘militantes’ que el PSOE”, *El País*, <https://www.elboletin.com/nacional-106784-podemos-soe-segunda-fuerza-militantes-html/>

García de Blas, Elsa (2017). “Iglesias logra todo el control para imponer el Podemos más radical”, *El País*, https://elpais.com/politica/2017/02/12/actualidad/1486890748_595172.html

Garea, Fernando (2014). “Podemos supera a PSOE y PP y rompe el

tablero electoral”, El País, https://elpais.com/politica/2014/11/01/actualidad/1414865510_731502.html

Gerbaudo, Paolo (2022). “Mélenchon’s lesson to the left: less socialism, more social democracy”, The Guardian, <https://www.theguardian.com/commentisfree/2022/jun/15/melenchon-france-new-left-bernie-sanders>

Gil, Andrès (2015). “Podemos se debate sobre qué estrategia política seguir”, El Diario, https://www.eldiario.es/politica/podemos-debate-recuperar-iniciativa-politica_1_5858395.html

Gouldner, Alwin (1955). “Metaphysical Pathos and the Theory of Bureucracy”, American Political Science Review (Cilt:49) 496-507.

González, Guillermo J. (2019). Argentina: Victoria de Todos, Polarización de Muchos, <https://www.celag.org/argentina-victoria-de-todos-polarizacion-de-muchos/>

Iglesias, Pablo (2015). Politics in a Time of Crisis (London: Verso)

Izquierda Socialista (2021). “Defender la Unidad del FIT-U y Ampliarlo a Toda la Izquierda”, <https://www.izquierdasocialista.org.ar/2020/index.php/blog/para-la-web/item/19231-defender-la-unidad-del-fit-u-y-ampliarlo-a-toda-la-izquierda>

Katsambekis, Giorgos/Kioupkiolis, Alexandros (Der.) (2019). The Populist Radical Left in Europe (London: Routledge)

Kouvelakis, Stathis (2016). “SYRIZA’s Rise and Fall, New Left Review”, (Cilt: 97) 45-70.

Kriesi, Hanspeter (2014). “The Populist Challenge”, West European Politics (Cilt: 37, Sayı.2) 361-378.

Kriesi, Hanspeter/Schulte-Cloos, Julia (2020). “Support for Radical Parties in Western Europe: Structural Conflicts and Political Dynamics”, Electoral Studies (Cilt: 65, Sayı.1) <https://doi.org/10.1016/j.electstud.2020.102138>

Lemlich, Claire (2020). Bernie Sanders, the Democratic Socialists of America and the New US Left, International Socialism, <http://isj.org.uk/>

bernie-sanders-the-democratic-socialists-of-america-and-the-new-us-left/#footnote-10080-26

Levitsky, Steven/Roberts, Kenneth (der.) (2011). *The Resurgence of the Latin American Left* (Baltimore, MD: John Hopkins University Press)

López de Miguel, Alejandro (2014). “Vamos a Construir una Maquinaria de Guerra Rlectoral”, *Publico*, <https://www.publico.es/actualidad/construir-maquinaria-guerra-electoral.html>

Lotito, Diego (2020). “El gobierno de coalición PSOE – Unidas Podemos toma posesión ante el rey”, *La Izquierda Diario*, <https://www.izquierdadiario.es/El-gobierno-de-coalicion-PSOE-Unidas-Podemos-toma-posesion-ante-el-rey>

Lucha Internacionalista (2020). “Resultados 10-N: La Crisis Política se Profundiza”, <https://luchainternacionalista.org/spip.php?article3673>

Martínez, Josefina (2018). “Cae el Gobierno de Rajoy y el “Socialista” Sánchez es el Nuevo Presidente”, *La Izquierda Diario*, <https://www.laizquierdadiario.com.uy/Cae-el-Gobierno-de-Rajoy-y-el-socialista-Sanchez-es-el-nuevo-presidente>

Mansilla, Jose (2017). “Los Nuevos Municipalismos y el Fin de la Historia”, *Quaderns (Cilt: 22, Sayı.1) 1-4*.

March, Luke (2012). *Radical Left Parties in Europe (Extremism and Democracy)* (New York: Routledge)

Marlière, Philippe (2022). “Can the ‘Nupes’ revive the French left’s fortunes?”, *Brave New Europe*, <https://braveneweuropa.com/philippe-marliere-can-the-nupes-revive-the-french-lefts-fortunes>

Massa, Gabriel (2019). “Donda y Solanas con el kirchnerismo”, *El Socialista*, <https://www.izquierdasocialista.org.ar/index.php/periodicos-ediciones-antteriores/el-socialista-n-426/8946-donda-y-solanas-con-el-kirchnerismo>

Mateo, Juan, J. (2017). “El PSOE y Podemos Estrenan en Castilla-La Mancha Su Primer Gobierno Conjunto”, *El País*, https://elpais.com/politica/2017/08/09/actualidad/1502304239_774273.html

Michels, Robert (1966 [1911]). *Political Parties: A Sociological Study of the Oligarchical Tendencies of Modern Democracy* (The Free Press: New York)

Mudde, C. (2014). "Fighting the System? Populist Radical Right Parties and Party System Change", *Party Politics* (Cilt: 20, Sayı.2) 217–226.

PSOE/Unidas-Podemos (2019). *Coalición Progresista: Un Nuevo Acuerdo Para España*, <https://www.psoe.es/media-content/2019/12/30122019-Coalición-progresista.pdf>

Publico (2014). "Intelectuales y activistas llaman a "recuperar la soberanía popular" con una candidatura para las europeas" <https://www.publico.es/politica/intelectuales-y-activistas-llaman-recuperar.html>

Ramiro, Luis/Gomez, Raul (2017). "Radical-Left Populism During the Great Recession: Podemos and Its Competition with the Established Radical Left", *Political Studies* (Cilt: 65, Sayı.1) 108-126.

Reuters (2023). "El gobierno de coalición PSOE – Unidas Podemos toma posesión ante el rey", <https://www.infobae.com/america/agencias/2023/03/27/la-derecha-espanola-ganaria-las-elecciones-segun-un-sondeo/>

Rojas, Renè (2017). "The Ebbing 'Pink Tide': An Autopsy of Left-Wing Regimes in Latin America", *New Labor Forum* (Cilt:26, Sayı.2) 70–82.

Seitz, Jacob (2022). "AOC, Squad hit with backlash for voting to prevent railworkers from striking", *Daily Dot*, <https://www.dailydot.com/debug/aoc-ilhan-omar-rail-strike-vote/>

Subirats, Marina (2014). "La Société Catalane Aujourd'hui : Croissance et Crise", *Pôle Sud*, (Cilt:40, Sayı.1) 29-41.

Tamames, Jorge (2018). "Podemos's Road to Somewhere", *Jacobin*, <https://jacobin.com/2018/02/podemos-spain-pablo-iglesias-errejon>